

Tien jaar geleden vond een pleidooi om onbekommerd op onze eigen manier Engels te spreken weinig weerklank. Nu doet een taalkundige in het uiterst Britse wetenschapsbolwerk Cambridge onderzoek naar het 'Dutch English' als een mogelijk zelfstandige variant van de wereldtaal.

Gaston Dorren

Illustratie: Frank Dam

‘We speak an own English since decennia’

Onze unieke tweede taal

Steenkolen-Engels, tulpen-Engels, Nederengels, Erasmus-Engels, Dungleish of Dinglish: aan namen geen gebrek voor de taal die Nederlanders produceren wanneer ze dé lingua franca (oftewel contacttaal) van de moderne tijd bezigen. De aanduidingen hebben allemaal met elkaar gemeen dat ze niet als compliment bedoeld zijn. Wij Nederlanders spreken minder goed Engels dan we denken, is de boodschap. We struikelen over klanken, verhaspelen de grammatica, kleunen mis in onze woordkeus, verbasteren uitdrukkingen, schenden beleefdheidsnormen en spellen nog slechter dan BN'ers bij het Groot Dictee. Het is niet moeilijk om deze beweringen met tal van voorbeelden te staven. Ook ik hoef niet verder te zoeken dan het Engels dat ik zelf spreek en schrijf.

En toch: tegelijkertijd zijn er weinig landen in de wereld waar zó veel mensen heel behoorlijk een gesprek kunnen voeren in het Engels zonder dat dit te-

vens een officiële landstaal is. Sterker nog: in een groot aantal Afrikaanse en Aziatische landen waar het Engels die status wél heeft, zijn naar verhouding veel minder mensen de taal machtig dan bij ons.

■ DRIE KRINGEN

Dat gegeven past niet zo goed bij het 'driekringenmodel' dat vaak wordt gebruikt om de verspreiding van het Engels in de wereld te beschrijven. In dit model, bedacht door de Indiaas-Amerikaanse taalkundige Braj Kachru, vormen landen als het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten de binnenste kring. Het grootste deel van de bevolking heeft hier het Engels als moedertaal. Elk van deze landen heeft zijn eigen standaard, met zijn eigen woordenboeken, een of meer herkenbare accenten en een robuuste taaltrots: 'Wij mogen Engels spreken zoals wij dat willen.'

De kring daaromheen omvat ruwweg de voormalige Britse koloniën waar zich

niet veel Britten hebben gevestigd. Hier dient het Engels vaak als bestuurstaal en als lingua franca tussen bevolkingsgroepen, die in eigen kring elk een andere taal spreken. In de meeste van deze landen ontstaat geleidelijk aan ook iets van een eigen norm, al heeft die minder status dan die van Engeland, de VS of pakweg Zuid-Afrika. In landen als Singapore, India, Nigeria en Jamaica is het normaal om een lokaal gekleurd Engels te spreken en – in mindere mate – te schrijven. Zo treft men in Indiase publicaties zelden het woord *million* aan, maar veel vaker de Indiaas-Engelse termen *lakh* ('honderd-duizend') en *crore* ('tien miljoen').

In de buitenste kring (door Kachru de 'uitdijende kring' genoemd) dient Engels uitsluitend voor contacten met de buitenwereld. Onderling spreekt men de moedertaal of een nationale lingua franca, zoals Russisch of Indoneesisch. Wil iemand zich in het Engels uitdrukken, dan geldt de taal van Enge-